

«Η φυσική νομοτέλεια στην χριστιανική θρησκευτική τέχνη»

Πολιτισμός / Διαλέξεις / Πολιτισμός

Κατερίνα Χουζούρη

Η Ένωση Ελλήνων Φυσικών και το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, διοργανώνουν Συμπόσιο με θέμα «Επιστήμη και Τέχνη - Η αποκωδικοποίηση της σχέσης τους μέσα από τη δημιουργία», από την Παρασκευή 3 έως την Κυριακή 5 Απριλίου. Η δημιουργική αέναη σχέση μεταξύ Επιστήμης και Τέχνης ως χωρική/χρονική εμπειρία, θα αναδειχθεί μέσα από ομιλίες, προβολές, στρογγυλές τράπεζες, εκθέσεις και εργαστήρια. Μεταξύ των ομιλητών είναι ο Μιχάλης Μακρής, Καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής, Έφορος του τμήματος Β.Μ. του Εθνικού Ωδείου, Διευθυντής της Παραδοσιακής του Χορωδίας και Ορχήστρας και Ιδρυτής και Χοράρχης της Ο.Ε.ΒΥ, ο οποίος θα μιλήσει το Σάββατο 4 Απριλίου, στις 19.30 μ.μ., στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο με θέμα: «Η φυσική νομοτέλεια στην χριστιανική θρησκευτική τέχνη». Ο κ. Μιχάλης Μακρής έδωσε στην Πemptουσία ένα περίγραμμα της εισήγησής του.

Μιχάλης Μακρής

Πεμπτουσία: Θα θέλατε να μας δώσετε ένα στίγμα της ομιλίας σας; Πώς εκφράζεται η φυσική νομοτέλεια στη Χριστιανική Θρησκευτική Τέχνη;

Μιχάλης Μακρής: Η εν λόγω εισήγηση διερευνά το κατά πόσο η χριστιανική θρησκευτική τέχνη δεσμεύεται από τους επιστημονικούς φυσικούς νόμους, το πόσο ελεύθερα δηλαδή στέκεται απέναντί τους. Λόγω της ειδικότητας του ομιλούντος, δίνεται έμφαση στην τέχνη της μουσικής. Δεν θα αγνοηθεί ωστόσο και ο εικαστικός τομέας προκειμένου να εντοπιστούν οι συσχετισμοί.

Η χριστιανική θρησκευτική μουσική, ακολούθησε δύο εκ διαμέτρου αντίθετες διαδρομές. Προς Ανατολάς αναπτύχθηκε η μονοφωνικού χαρακτήρα Βυζαντινή Μουσική, ενώ προς δυσμάς η λεγόμενη Ευρωπαϊκή Μουσική που είναι πολυφωνική. Παρά τις χαοτικές διαφορές τους, είναι κοινά παραδεκτό ότι τα θεωρητικά

θεμέλια και των δύο αυτών μουσικών ρευμάτων, ανάγονται στην ελληνική αρχαιότητα, η οποία ως εκ τούτου εμπλέκεται καθοριστικά στη όλη προβληματική, με πρωταγωνιστή τον Πυθαγόρα.

Ο Πυθαγόρας, είναι ο άνθρωπος που θεμελίωσε την Μουσική ως επιστήμη, καθώς ανακάλυψε ότι τα μουσικά διαστήματα εκφράζονται μέσα από τις σχέσεις αριθμών. Παράλληλα ωστόσο είναι ο άνθρωπος που έθεσε φρένο στον απόλυτο εξορθολογισμό της μουσικής, υπό την έννοια ότι απέρριψε τα φυσικά διαστήματα τρίτης, σε μία προσπάθεια να αποκαθλώσει την αρμονία από την εφήμερη φυσική πραγματικότητα και να την στρέψει προς την μεταφυσική της Ιθάκη. Με την πάροδο του χρόνου η αυστηρή πυθαγόρεια οπτική παρήκμασε. Η ελληνορωμαϊκή περίοδος, γνωστή για την αισθησιοκρατία της, αγκάλιασε τα φυσικά διαστήματα τρίτης καθώς ο συναισθηματοδιοργανωτικός τους χαρακτήρας, της ήταν πλέον απαραίτητος.

Η βυζαντινή και η ευρωπαϊκή μουσική, άντλησαν στοιχεία από την αρχαιότητα με διαφορετικά ωστόσο κριτήρια. Ο εσχατολογικός χαρακτήρας της μονοφωνικής βυζαντινής μουσικής και η ανάγκη της για απόδραση από τα φυσικά και εφήμερα, την ώθησε μέσα στους αιώνες να σταθεί εκλεκτικά απέναντι στην φυσική νομοτέλεια κατά το πνεύμα του Πυθαγόρα. Έτσι κράτησε αποστάσεις από τις φυσικογλυκύλαλες τρίτες τις οποίες και αντικατέστησε με άλλες, σκληρότερες και μαλακότερες. Αντιθέτως, η ευρωπαϊκή μουσική ενστερνίστηκε τις φυσικές τρίτες και γενικότερα την φυσική κλίμακα καθώς, τουλάχιστον κατά την αναγεννησιακή της περίοδο, που είναι και η αυθεντικότερη για την πολυφωνία, προέταξε την ικανοποίηση των αισθήσεων έναντι της υπερβατικής αλληγορίας. Παρόμοιες παρατηρήσεις μπορούν να γίνουν και στον εικαστικό τομέα. Η βυζαντινή αιογραφία απέρριψε την φυσική αναπαράσταση, ως απάδουσα στο εσχατολογικό πνεύμα της Ουράνιας Ιερουσαλήμ, ενώ η δυτική Αναγέννηση την ενστερνίστηκε.

Συμπερασματικά, η χριστιανική τέχνη της δύσεως ακολούθησε απαρέγκλιτα τις επιταγές της επιστήμης, προσδίδοντας στα έργα της κοσμικό χαρακτήρα. Αντιθέτως, η χριστιανική τέχνη της ανατολής, δεν υποτάχτηκε στα της φύσεως αφού ζητούμενο είναι όχι πως θα κρατήσουμε τον Θεό στη δική μας φτώχεια, αλλά πως θα ανεβούμε στο δικό Του πλούτο.

13 Μαρτίου 2015 Μ.Μ.Α «Ελλήνων Μουσικές Μες Στους Αιώνες»

Πεμπτουσία: Να έρθουμε τώρα στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα της εκδήλωσης. Τι έχετε ετοιμάσει με τη χορωδία;

Μιχάλης Μακρής: Το πρόγραμμα της Ορθόδοξης Εκκλησιαστικής Βυζαντινής Χορωδίας, στο Συμπόσιο που διοργανώνει η Ένωση Ελλήνων Φυσικών και το Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών με γενικό τίτλο «Επιστήμη και Τέχνη», θα περιέχει συνθέσεις εμπνευσμένων συνθετών 18ου και 19ου αι. καθώς επίσης και δημοφιλείς βυζαντινούς ύμνους της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, της Μεγάλης Εβδομάδας και της Αναστάσεως.

Κατερίνα Χουζούρη

<http://bitly.com/1NHgNOV>